

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук та соціальних технологій
Кафедра соціології

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь — бакалавр

на тему: **«УРБАНІСТИЧНИЙ РУХ У КИЄВІ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ
ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ»**

Виконала: студентка 4-го року навчання

Спеціальності 054 Соціологія

Пащак Софія Ярославівна

Наукова керівниця: Рябчук Анастасія

кандидатка соціологічних наук,

доцентка кафедри соціології НаУКМА

Рецензентка: Осипчук Анна Дмитрівна

кандидатка соціологічних наук,

доцентка кафедри соціології НаУКМА

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК: _____

«__» _____ 2023 р.

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНЦЕПЦІЇ «ПРАВО НА МІСТО» ТА МІСЬКИХ СУСПІЛЬНИХ РУХІВ.....	7
1.1 Концепт «права на місто» А.Лефевра і Д.Гарві	7
1.2 Міські суспільні рухи у соціологічній науці	9
1.3 Дослідження міських суспільних рухів в Україні	11
1.4 Поняття громадянського активізму в соціології.....	12
2.1. Методологія дослідження урбаністичного руху у Києві після початку повномасштабної війни	17
2.2 Результати напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з активістами громадських ініціатив-співорганізаторів “Маршу за Київ”	20
2.2.1 Кейс-стаді “Маршу за Київ”	20
2.2.2 Досвід представників ініціатив-співорганізаторів «Маршу за Київ»	24
2.3 Результати напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з активістами громадських ініціатив-співорганізаторів «Маршу за Київ».....	26
2.3.1 Зміни в артикуляції цілей і вимог активістами урбаністичного руху до і після повномасштабного вторгнення.....	26
2.3.2 Актуальні виклики активістів після початку повномасштабного вторгнення	29
2.3.3 Прогнози активістів урбаністичного руху щодо майбутніх цілей..	31
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37

ДОДАТОК А. Гайд напівструктурованих фокусованих інтерв'ю активістами урбаністичного руху в Києві	39
ДОДАТОК Б. Гайд напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з активістами урбаністичного руху в Києві	40
ДОДАТОК В. Транскрипт інтерв'ю з представником громадської організації Велодень	41

ВСТУП

2019 року Україна приєдналась до програми сталого розвитку міст під керівництвом ООН, а основними ідеями стали забезпечення населення доступним житлом, збереження культурної та природної спадщини, вирішення екологічних проблем міста, а також формування і використання муніципальних стратегій планування для забезпечення комфортного життя містян. Проте це не зупинило і не вирішило проблем міського розвитку Києва. Зокрема, в червні 2021 року сталася одна з найгучніших історій охорони культурної спадщини за останні роки – реконструкція будівлі «Квіти України», яка виклика бурхливу реакцію суспільства і підйом активістського міського руху в Києві. Ця ситуація є прикладом ігнорування і утискання владою права людей на своє місто та його розвиток і трансформацію. Саме з цих причин у жовтні 2021 року 46 громадських ініціатив об'єднались задля боротьби за своє право на комфортне життя та творення справді сучасного європейського міста.

З початком повномасштабного російського вторгнення мирне життя та буденні проблеми відішли на дургий план, а військовий стан вплинув на життя, плани та діяльність усіх українців. Громадські ініціативи, як представники інтересів населення, а також важлива частина суспільно-політичного життя країни активно включились у вирішення нагальних питань військового стану, і однією з основних активностей стало волонтерство, допомога військовим та мирному населенню, а також відбудова України. Все ж питання та завдання, цілі громадських організацій залишились, але тепер вимагають нового підходу та адаптації до сучасних умов життя задля успішного їх вирішення.

Саме тому *метою дослідження* є охарактеризувати урбаністичний рух у Києві після початку повномасштабної війни.

Об'єктом даної роботи виступають активісти громадських ініціатив, а *предметом* діяльність активістів урбаністичного руху у Києві після початку повномасштабної війни.

Для досягнення мети, були складені такі *завдання дослідження*:

1. Систематизувати теоретико-методологічні засади досліджень міських суспільних рухів.
2. Визначити роль урбаністичного/волонтерського руху міському просторі Києва.
3. Визначити діяльність громадських ініціатив до і після повномасштабного вторгнення
4. Описати актуальні виклики активістів після початку повномасштабного вторгнення
5. Виокремити прогнози активістів урбаністичного руху щодо майбутніх цілей

Дослідницькою парадигмою був обраний інтерпретативний методологічний підхід. Цей підхід передбачає пояснення та розуміння певних аспектів реальності. Та базується на індукції -- побудові висновків на основі окремих фактів. Інтерпретативна парадигма є актуальною в даному дослідженні, адже в даному випадку цікавлять досвіди активістів і як вони по-різному інтерпретують свою діяльність.

Теоретично базою дослідження виступає концепція “право на місто”, розвинута в роботах Анрі Лефевра та Девіда Гарві.

Дослідницька стратегія побудована на методі кейс-стаді, який дав змогу визначити вплив діяльності активістів на розвиток міського простору.

Емпірична база – 7 напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з середньою тривалістю 20-25 хв , проведених авторкою в період до початку повномасштабної війни, в січні 2022 року, з активістами громадських організацій співорганізаторів “Маршу за Київ”, які долучалися до укладання загальних вимог маршу. Та 6 напівструктурованих фокусованих

інтерв'ю, проведених авторкою в період після початку повномасштабної війни, з 25 березня по 19 травня 2023 року, з цими ж активістами. Повторно було проведено 6 інтерв'ю, через неможу зв'язатися з однією організацією.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНЦЕПЦІЇ «ПРАВО НА МІСТО» ТА МІСЬКИХ СУСПІЛЬНИХ РУХІВ

1.1 Концепт «права на місто» А.Лефевра і Д.Гарві

Через розвиток технологій та зміни структури виробництва сьогодні більше ніж 70% населення України проживає в містах. Урбанізацію часто розглядають як позитивне явище, завдяки якому більша кількість людей мають умови до комфортного життя з можливістю розвитку та росту в соціальній структурі, проте також це явище пов'язується з негативними процесами як на мікро- так і на макросоціальних рівнях (Кривошеїн, 2020)

Розуміння і сприйняття міста людиною довгий час змінювалось щоб прийти до того бачення, яке є зараз – бажання жити в місті, а не існувати, трансформуючи і наново створюючи його під потреби сучасної людини. (Сорокіна, 2020)

Анрі Лефевр та Девід Гарві, науковці, які найширше розкривають поняття “права на місто” у своїй роботі, розмірковуючи про зв'язок міста та людини, висувають тезу про те, що місто формується, змінюється та існує тільки завдяки його мешканцям, які творять простір та все в цьому просторі, наділяючи його певним символізмом. Їх ідея є логічною і очевидною, проте є і інший бік питання – ідея капіталізму, яка наголошує на приватній власності, яка поширюється як на місто в цілому, так і на простір та всі складові цього простору – від транспорту до університетів та підприємств, що приводить до концепту індивідуалізму. І саме ці дві точки зору формують поняття права на місто, проаналізувавши яке можна зрозуміти неможливість індивідуальності цього права. Воно передбачає існування певної колективності, адже по суті «Право на місто є чимось значно більшим, ніж індивідуальна свобода доступу до міських ресурсів: це право змінювати себе, змінюючи місто. Більше того, це колективне, а не індивідуальне право, адже ці трансформації неминуче залежать від

здійснення колективних повноважень формувати процеси урбанізації.» (Гарві, 2010)

Першим питання права на місто почав досліджувати філософ Анрі Лефевр і визначав його як «право на апропріацію і колективне співтворення міського простору, право вільно використовувати переваги міського життя», називаючи «основним правом сучасності». В його дослідженнях мова йде не так про суто місто та міський простір, як про універсальні права і свободи людини і про те що вони порушуються. Лефевр характеризує концепцію як «... право на місто — це як крик і вимога.» (Lefebvre, 1968, р. 158), що прослідковується в деталях його вираження: “Право на місто проявляється як вища форма прав: право на свободи, до індивідуалізації в соціалізації, до середовища існування та до проживання, право на інформацію, права на користування кількома послугами, право користувачів висловлювати свої ідеї щодо простору та часу своєї діяльності в міських районах; це також охоплює право на користування центром”. (Lefebvre, 1991, р. 34)

На думку Лефевра, основною проблемою, яка заважає містянам повністю регулювати життя міста, є капітал, а точніше його агенти та міська влада, тобто еліти, які через співпрацю позбавляють суспільство цього права. Але, як зазначає автор, часто метою не є пряме позбавлення права, а скоріше, накопичення найбільшої кількості ресурсів та влади. (Lefebvre, 1991)

Головним об’єктом, який обирає філософ у своєму концепті є не сучасне місто в цей момент часу з його проблемами, а майбутнє, де нинішні проблеми і конфлікти вирішені: вимагається не право на існуюче місто, а право на майбутнє місто. (Lefebvre, 1968)

Наслідником ідей Лефевра став Девід Гарві, який розвинув концепт права на місто, пов’язавши з ним ідеї революції, яка допоможе встановити соціальний порядок та забезпечить правами всі групи людей, які

проживають в місті. Через засудження капіталістичної системи Гарві розвиває декілька підходів до розуміння права на місто, як наприклад права людини в місті, основна ідея якого – боротьба за права людей, які обмежуються інститутами капіталістичного устрою. З цього підходу може впливати інший, а саме право людини знаходитись в місті, адже, за думкою автора, все більше поширюється практика використання міського простору капіталістичними системами, що призводить до того, що нижчий клас суспільства витісняють з міста.

Гарві поєднує ідеї соціальності з містом, стверджуючи що основна проблема сучасного міського простору є пригноблення людини та позбавлення її багатьох прав, тобто фактично мова йде про соціальну справедливість та суспільний устрій, а місто виступає фоном. Його концепт «є одночасно й радикальною критикою капіталістичної урбанізації, й гнучким аналітичним інструментом» (Гарві, 2020)

1.2 Міські суспільні рухи у соціологічній науці

Розглядаючи питання міських суспільних рухів варто зрозуміти що собою передбачають суспільні рухи. Під суспільними або соціальними рухами прийнято розуміти колективну поведінку великої кількості людей, які складають певну масу (класи, групи або суспільства), в яких є спільна мета і ціль, які направлені на зміну соціальних устоїв в суспільствах. П. Штомпка у своїй роботі «Соціологія соціальних змін» стверджує, що суспільні рухи є одним із головних агентів соціокультурних змін «завдяки впливу на свідомість соціальних груп і суспільства загалом, а їх діяльність стимулює як процеси, так і результати вироблення важливих суспільно-політичних рішень». (Гудзенко, 2020)

Автор статті “Міські суспільні рухи: низова мобілізація та ефекти впливу на простір міста”, Гудзенко О.С., стверджує, що саме суспільні рухи

є виявом «організованих, колективних форм громадських ініціатив і низової мобілізації» розглядаючи низову мобілізацію «як суспільну практику громадянської активності, пов'язану зі здійсненням громадянами соціальних функцій у тих сферах життя суспільства, котрі не можуть ефективно регулюватися державою» (Гудзенко, 2020). Громадянська активність проявляється не тільки в політиці, з якою прийнято асоціювати суспільні рухи, але й відіграє важливу роль у творенні суспільного простору та («впливає на свідомість соціальних груп і суспільства загалом, а діяльність стимулює як процеси, так і результати вироблення важливих суспільно-політичних рішень» (Кучуран, 2016)

О. Пилипенко, досліджуючи сучасні суспільні рухи, говорить, що породжує їх саме середній клас – базовий прошарок суспільства, і пов'язує це явище з тим, що в умовах глобалізації інтереси громад не беруться до уваги, як і багато інших проблем, які впливають на життя, як наприклад екологія чи гендерна рівність, а низові ініціативи якраз і намагаються їх вирішувати. Такою проблемою і є право на місто, та все те, що воно передбачає, і цього виникає термін міських суспільних рухів.

Вперше про міські рухи почав говорити М. Кастельс в 70-их роках 20 століття, кажучи, що це соціальні рухи, суть яких полягає в політичному самовизначенні громад за боротьби за їх культуру. Пруджуїт у своїх роботах міські рухи визначає як «соціальні рухи, за допомогою яких громадяни намагаються досягти певного контролю над своїм міським середовищем». (Prujuit, 2007) Тобто, міський активізм базується на праві на місто, про які говорили Лефевр і Гарві, і є якраз боротьбою за це право і все те, що воно передбачає - соціальної справедливості та захисту прав людини, які сучасний капіталізм утискає.

Виходячи з цього знання, М. Кастельс у своїх роботах говорить про різницю між міськими та міськими соціальними рухами – лише другі здатні

змінювати сенс міста, системно і докорінно змінюючи його, що він визначав як основну мету міських соціальних рухів.

1.3 Дослідження міських суспільних рухів в Україні

Аналіз міських суспільних рухів в Україні не може проходити через призму, яка використовується скажімо в Західній Європі чи Північній Америці, адже форми колективної дії Східної Європи суттєво відрізняються. (Jacobsson, 2015) Контекст, у якому знаходяться суспільні рухи, суттєво відіграє роль у їх формуванні, що важливо брати до уваги у випадках Східної Європи. Як зазначає Керстін Яккобсон, “Постсоціалістичний контекст добре ілюструє обмеженість зосередження лише на протестах, масових чи вуличних, у вивченні суспільних рухів: із таким підходом дослідники та інші спостерігачі ризикують прогледіти інші важливі форми протестних дій, і таким чином недооцінити чи хибно зрозуміти колективні дії, як власне відбуваються на місцях. Більше того, очікуючи, що суспільні рухи в постсоціалістичних країнах використовуватимуть той самий репертуар дій, що й, скажімо, у Західній Європі чи Північній Америці, ми ризикуємо недогледіти важливі форми колективної дії.” (Jacobsson, 2015) Також, Керстін Яккобсон згадує розвиток міського низового активізму в Східній Європі, та називає цей розвиток “не менш важливими знаком трансформації постсоціалістичних громадянських суспільств та вуличної політики”. (Jacobsson, 2015) Дана теза підтверджується дослідженням громадського активізму після Євромайдану Вікторії Середи. Там зазначається, що “в українському соціумі під впливом подій Євромайдану відбуваються активні зміни у напрямку творення політичної нації та громадянського суспільства” (Середа, 2014, с. 71). А також, свідчиться про те, що в українських дослідженнях міського активізму варто включати ширше бачення форм

громадського активізму, а саме, нові неформальні мережеві згуродження та волонтерські групи, натомість традиційних інституційних форм. А також “змінити оптику аналізу з виключно макрорівневих показників на зіставлення загальноукраїнських, регіональних та локальних проявів громадського активізму” (Середа, 2014, с. 72), оскільки за результатами дослідження громадський активізм є вищим на локальних рівнях. (Середа, 2014)

1.4 Поняття громадянського активізму в соціології

Стрімкий розвиток суспільства неодмінно призводить до виникнення нових проблем та загострення старих, які впливають на загальний стан суспільства. Тому в такі моменти необхідними є активні та ефективні дії державних інституцій, які мають владу та вплив на поточні ситуації, і коли, як часто стається, потрібних рішень не приймається, набирають своєї ваги суспільно-політичні рухи, які намагаються змінювати колективну поведінку чи звернутись до важливих суспільних питань, які зрештою можуть спричинити позитивні трансформації. (Тіт, 2019)

Ефективний та якісний розвиток будь-якої держави побудований на взаємодії та співпраці всіх суспільних інститутів. Демократичні держави базуються на цій співпраці та активній участі громадян в ній, що забезпечує репрезентативність та власне, саму демократичність. І для ефективності та забезпечення представництва більшості інтересів, як правило, існують інституції представництва, а саме політичні партії чи громадські організації. (Тіт, 2019)

Проте сьогодні Україна відзначається досить низьким рівнем довіри до більшості представництва громадян, що також, як вважає Ольга Тіт, пов'язане з думкою про недостатній рівень відображення інтересів соціальних груп, а отже і їх недоступністю для громадян. І найбільшим

наслідком неактивності та неефективності державних інституцій у кризових ситуаціях, як стверджує Тіт, є “ появу паралельно діючих об’єднань громадян, які не є представниками партійних, державних структур, громадських організацій, але за своєю діяльністю та цілями стають повноцінними суб’єктами політичного життя. Такі об’єднання громадян отримують форму суспільно-політичних рухів, які не претендують на безпосередню участь у здійсненні влади, не беруть на себе пов’язаних із цим зобов’язань і відрізняються формою існування, організаційною структурою, засобами і методами дій”

Ці об’єднання стають важливими суб’єктами політичного життя і базуються на спільних ідеалах і цінностях та прагнуть досягти конкретних результатів. В деяких випадках, після досягнення поставлених цілей вони можуть згорнутися або консолідуватися у нові політичні партії чи громадсько-політичні організації.

З середини ХХ століття, досліджуючи теми суспільно-політичних рухів, науковці виділяються кілька тенденцій у розумінні сутності їх змісту. Перша група базується на ідейному розумінні цих рухів як організацій, які мають внутрішні та зовнішні ресурси для розвитку. Такі організації виступають поштовхом для прагнення зміни суспільного устрою відповідно до певних соціальних цінностей, а це є їхньою головною метою.

У своїй статті «Соціальні рухи як фактор трансформації інституціонального середовища: проблеми теорії» Т.В. Павлова описує другу групу тенденцій розуміння суспільно-політичних рухів і описує їх як форму колективної дії, яка дозволяє впливати на суспільні процеси та робити зміни у суспільстві. (Павлова, 2008) П. Штомпка та Е. Гідденс в своїх роботах, згадуючи такі типи рухів, визначають їх як окремий вид колективної дії, що дозволяє спробувати реалізувати загальні інтереси, незалежно від інституційних рамок. (Камінська, 2010)

Тіт, досліджуючи третю групу тенденцій розглядає суспільно-політичні рухи як форму колективної поведінки, що виникає в умовах суспільної кризи. Прихильники цього підходу вважають, що певні психологічні фактори та соціальні умови призводять до трансформації колективної поведінки громадян, спрямованої на здійснення суспільно-політичних змін, створення нового порядку. Ці рухи набувають неінституціоналізованої форми організації, відомої як суспільно-політичний рух.

В Україні спостерігаються процеси змін у розумінні ролі громадян у впровадженні демократичних цінностей та будівництві громадянського суспільства. Ці процеси супроводжуються зростанням усвідомлення громадянами своєї ролі у керуванні суспільними процесами. В результаті, поступово набирає сили досвід неформальної організаційної активності. (Камінська, 2010)

Війна на сході країни 2014 року, яка виникла разом із політичною кризою, спричинила активний розвиток волонтерського руху в Україні. Суспільству постало виклик забезпечити матеріально-технічну підтримку та морально-психологічну допомогу військовослужбовцям, тимчасово переміщеним особам з окупованих територій, пораненим унаслідок воєнних дій і т.д. У період соціально-політичної нестабільності українське суспільство продемонструвало велику здатність до самоорганізації, мобільності та оперативності. На певний час саме волонтерський рух брав на себе частину державних функцій щодо вирішення нагальних проблем. (Тіт, 2019)

Після початку повномасштабної війни 2022 року ситуація повторилася з більшим масштабом. Волонтерський рух знову виконував важливу функцію доповнення державних структур у вирішенні актуальних проблем. Волонтери активно працювали над забезпеченням лікарняних закладів, військових підрозділів, постраждалих сімей необхідними

ресурсами, медичним приладдям, одягом та продовольством. Вони координували збори та розподіли гуманітарної допомоги, залучали медичних фахівців, психологів і волонтерів з усіх куточків країни.

Важливо зазначити, що волонтерський рух не тільки забезпечував практичну допомогу, але і підтримував високий рівень солідарності та єднання в українському суспільстві. Волонтери виявляли ініціативу у проведенні благодійних акцій, культурних заходів та освітніх проектів, що сприяло укріпленню громадянського духу та активно включало громадян у формування кращого майбутнього для країни.

Крім того, волонтерський рух після початку повномасштабного вторгнення виявився необхідним і в інших сферах суспільного життя. Волонтери займалися екологічними проектами, організовували культурні заходи, сприяли розвитку молодіжних ініціатив, підтримували уразливі групи населення та багато іншого. Їхні зусилля спрямовувалися на покращення умов життя громадян, формування громадської свідомості та розвиток громадянського суспільства.

Цей рік був свідченням того, що волонтерський рух став не просто тимчасовим явищем в українському суспільстві, а він закріпився як постійна складова соціального та громадського життя. Волонтери продовжували виявляти високий рівень самовідданості, самозабутності та громадянської відповідальності. Їхній внесок у побудову демократичного, солідарного та розвинутого суспільства став важливим фактором у процесі змін і покращення в Україні.

В цьому розділі вдалось концептуалізувати поняття «Права на місто», яке в науковий контекст ввів Анрі Лефевр і визначав його як право на вільне творення та використання міського простору, наголошуючи на тому, що право може бути лише колективним. Гарві продовжував розвивати концепт, пов'язуючи його з ідеєю революції, яка, на його думку, може вирішити проблеми сучасного міста та встановити соціальну рівність. У своїх роботах

дослідники розглядають місто фоном, а в основу права на місто вкладають універсальні права та свободи людини, які пригноблює капіталістична система. Розглядаючи міські рухи, Кастельс особливу увагу приділяє саме соціальній частині стверджуючи, що лише міські суспільні рухи здатні системно змінити місто і його простір, тим самим міняти його сенс. За дослідженням Керстін Яккобсон вдалося виокремити форми колективної дії країн Східної Європи, а за роботою Вікторії Середи мали змогу розглянути приклад України в даному контексті. Кризові ситуації є невід'ємною частиною розвитку та функціонування суспільств, і важливу роль у цьому мають відігравати соціальні інститути та держава, забезпечуючи ефективне вирішення криз, захист населення та його інтересів. Низький рівень довіри населення до представництва, спричинено закритістю, неефективністю, неактивністю державних інституцій, спричиняє утворення громадських організацій, які мають форму суспільно-політичних рухів і орієнтуються швидше на захист інтересів та представництво населення, ніж на здійснення влади.

Дослідження також показують, що в Україні спостерігаються процеси змін у сприйнятті ролі громадян у будівництві суспільства. Волонтерський рух грає важливу роль у цих процесах, не лише забезпечуючи практичну допомогу, але й сприяючи єднанню суспільства та його розвитку, вносячи вагомий внесок у побудову демократичного та солідарного суспільства в Україні.

РОЗДІЛ 2. РОЛЬ АКТИВІСТІВ КИЇВСЬКИХ ГО В УРБАНІСТИЧНИХ РУХАХ НА ПРИКЛАДІ «МАРШУ ЗА КИЇВ»

2.1. Методологія дослідження урбаністичного руху у Києві після початку повномасштабної війни

Методологія даного дослідження базується на методі кейс-стаді. Слід зазначити, що, як підкреслює Йін (2009), “кейс-стаді — це не метод збору даних, а скоріше дослідницька стратегія або дизайн для вивчення соціальної одиниці.” Кресвел (2014, стор. 241) дає чітке та вичерпне визначення стратегії кейс-стаді. “Кейс-стаді – це якісний дизайн, у якому дослідник поглиблено досліджує програму, подію, діяльність, процес або одну чи більше осіб. Випадки пов’язані з часом і діяльністю, і дослідники збирають детальну інформацію, використовуючи різноманітні процедури збору даних протягом тривалого періоду часу.”

Для збору інформації був використаний метод напівструктурованих фокусованих інтерв'ю. Цей метод надав змогу вислухати досвіди представників організацій, стосовно активістської діяльності та спільної події “Маршу за Київ”. Метод фокус-груп не підходив в даному випадку, адже активісти ділилися власними досвідами та мотиваціями, які в тому числі стосувалися інших опитаних організацій, тому метод фокусованих інтерв'ю надавав змогу вислухати респондентів без замовчування потенційно конфліктних фактів та впливу присутності їх колег на формування висловлювань. Також, цей метод використовувався в успішних дослідженнях зі схожої тематики, наприклад робота Лоріни Федорової «Роль активіст_ок у збереженні історичних пам'яток українських міст» (2021), що стало також одною з підстав для вибору даного методу.

В процесі дослідження було проведено 7 напівструктурованих фокусованих інтерв'ю, з представниками ініціатив-співорганізаторів

“Маршу за Київ”, в період з 19 по 31 січня 2022 року. Інтерв’ю проводилися онлайн.

Вибірка формувалася з метою максимальної варіації, а отже вибір організацій відбувався за напрямками діяльності та відповідно за формування Зеленої книги вимог “Маршу за Київ”. В Зеленій книзі представлено 12 блоків за напрямками: 1) охорони культурної спадщини; 2) міської мобільності; 3) боротьби з незаконною забудовою; 4) врядування; 5) залучення громади; 6) адаптації до змін клімату; 7) чистого повітря, питної води, збереження водойм; 8) зеленого Києва; 9) інклюзивності; 10) житлової політики; 11) публічних просторів; 12) освіти і науки. Деякі організації відповідали більше ніж за один блок, тому таким чином вдалось огорнути вибірку за всіма блоками, окрім блоку публічного простору, через незмогу проконтактувати з організацією. Перед проведенням інтерв’ю всі респонденти були проінформовані про мету та тему дослідження, та надали згоду на обробку даних.

Інтерв’ю були проведені з організаціями:

Таблиця 2.1

	Назва громадської організації	Який блок вимог розробляли
Респондент 1	Велодень	міська мобільність; залучення громади
Респондент 2	Діло Молоді	залучення громади
Респондент 3	Доступно.UA	інклюзивність; міська мобільність
Респондент 4	Екодія	адаптація до зміни клімату; чисте повітря,

		питна вода, збереження водойм; зелений Київ
Респондент 5	Зберегти Квіти України	охорона культурної спадщини
Респондент 6	Хмарочос	модерація суспільної дискусії
Респондент 7	Cedos	наглядова рада маршу; врядування; житлова політика; освіта і наука

Гайд інтерв'ю складався з 14 змістових питань та кількох уточнюючих, які слугували базою для проведення інтерв'ю, та коригувалися в ході розмови. (Додаток А)

Згодом, у дослідженні урбаністичного руху у Києві після початку повномасштабної війни методологія базувалася також на методі кейс-стаді, і це рішення було прийняте через її наглядну ефективність у дослідженні 2022 року.

Попереднє дослідження, проведене з використанням даної методології, було успішним у багатьох аспектах, а саме вона надала можливість визначити діяльність громадських ініціатив учасників “Маршу за Київ” та виокремити досвіди активістів громадських ініціатив учасників “Маршу за Київ”.

Тобто, можна сказати що дослідження є логічним, а отже, дає змогу прослідкувати та спостерігати за змінами та розвитком громадських організацій, виокремити причинно-наслідкові зв'язки, які впливають на їх діяльність та активізм.

Використання цієї методології у дослідженні урбаністичного руху у Києві після початку повномасштабного вторгнення дозволило порівняти отримані дані та висновки з попередніми результатами. А також, надає можливість побачити зміни та тенденції урбаністичного руху Києва.

В процесі збору даних було проведено 6 напівструктурованих фокусованих інтерв'ю, з представниками ініціатив-співорганізаторів “Маршу за Київ”, в період з 25 березня по 19 травня 2023 року. Інтерв'ю проводилися онлайн.

Вибірка формувалася спираючись на попереднє дослідження. Інтерв'ю були проведені з усіма респондентами дослідження урбаністичного руху в Києві на прикладі “Маршу за Київ” (таблиця 2.1), окрім організації Хмарочос, через незмогу повторно зв'язатися з організацією.

Перед проведенням інтерв'ю всі респонденти були проінформовані про мету та тему дослідження, та надали згоду на обробку даних.

Гайд інтерв'ю складався з 8 змістових питань та кількох уточнюючих, які слугували базою для проведення інтерв'ю, та коригувалися в ході розмови. (Додаток Б)

2.2 Результати напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з активістами громадських ініціатив-співорганізаторів “Маршу за Київ”

2.2.1 Кейс-стаді “Маршу за Київ”

“Марш за Київ” – марш містян Києва, який відбувся 2 жовтня 2021 року, організований 46 громадськими організаціями та низовими ініціативами (Додаток В), для висунення вимог до місцевої та державної влади, та для того, щоб відстояти право на місто для життя. На марш

вийшло 7-10 тисяч людей за різними підрахунками, які зібрались в 19 колон. (Крутько, 2021) Всі вимоги організатори маршу затвердили в Зеленій книзі. В ній укладені 5 головних вимог маршу та 12 блоків вимог за напрямками, а також вимоги ініціатив-партнерів маршу, які мали можливість доєднатися зі своїми колонами. Головними 5 вимогами “Маршу за Київ” були:

- СТОП забудовному насильству над містом
- Вимагаємо реформу транспорту та мобільності
- Вимагаємо самоврядування і повернення районних рад
- Вимагаємо чисту воду і повітря
- Вимагаємо відмови від Генплану забудовників 2025 та розробку повністю нового Генплану

Ідеї створення “Маршу за Київ” передували такі чинники як невдоволення станом міста, бездіяльність чи некомпетентність зі сторони влади, також багаторічні проблеми в урбаністичному аспекті Києва.

“Кількість проблем в місті впритуці не зменшується; Актуальність цих всіх проблем продовжує бути великою ” (Респондент 7)

“ Проблема в тому що влада зараз не чує, не хоче і не бачить ”
(Респондент 4)

Також, респонденти виділяли наявні проблеми міста, які стали “болючими” через багаторічні процеси, небажання чи перепони влади вирішувати проблеми, корупційність, неякісність.

“План сталої мобільності це документ, про що котрий вже говорять років 7, але його так і не приймають; Громадський транспорт, котрий стоїть в заторах, він неякісний; генплан міста Києва, він дуже недосконалий, він дуже корупційний” (Респондент 1)

“Різні програми в нас були про доступність, і одна з них благополучно була заперена через рік після прийняття” (Респондент 3)

Стосовно виконання владою вимог маршу, в ініціатив були різні враження. В частини були позитивні відгуки, їхні вимоги були враховані, або вони отримали фідбек.

“Всередині прислухатись почали; нас запросили теж приймати участь у обговоренні генплану... гарний маркер, того що якісь зміни відбуваються” (Респондент 1)

“Всі наші вимоги поки в процесі такої реалізації” (Респондент 2)

“Єдиний хто відповів на доступність, це був департамент культури, і трошки департамент інфраструктури” (Респондент 3)

Інша частина лишилася невдоволеною через невиконання вимог та ігнорування проблем.

“Дуже прикро, що Верховна Рада взагалі ніяк не відреагувала на марш; Вони [вимоги] зараз не враховані, але ми працюємо над тим, щоб їх почули.” (Респондент 5)

“Не варто дивитися на ці вимоги, як на щось нове, проблема не в тому, що влада не знає, що громадськість вимагає цього; проблема в тому, що вони не хочуть це робити” (Респондент 7)

Незважаючи на негативні фактори наведені вище, співорганізатори маршу все ж оцінювали марш як успішний. Можна виділити 2 основні критерії оцінювання: 1) кількість людей, які вийшли; 2) об'єднання людей та корисний досвід. Цікаво, що виконання вимог ніхто не виділяв як критерій оцінювання успіху маршу.

“За кількістю людей, ми не очікували, що все таки буде стільки людей, ми думали ну може пару тисяч, а вийшло цілих 10; Успішний, навіть просто бо активізувалося стільки людей, ініціатив в плані об'єднання і взаємопідтримки, просування своїх ідей, вимог, своїх бачень, пропозицій.” (Респондент 3)

“Я не думаю, що виконання вимог Маршу це взагалі критерій оцінювання. Офіційно ми кажемо, що ми вийшли за ці вимоги, це не зовсім,

правда в тому, що ми вийшли щоб показати, що ми сила і щоб показати що в місті щось відбувається не так, і от є хтось з ким теж потрібно рахуватися, окрім забудовників; Ми вперше зробили цей марш і відразу вийшло 7 тисяч, це правда багато ” (Респондент 7)

При запитанні чи бачать співорганізатори потребу в повторному проведенні маршу, всі відповіли позитивно та майже всі заявили, що готові до участі в організації знову. Респонденти бачили потребу в повторному проведенні маршу, бо ще не вирішені всі проблеми. Також, казали що *“було б добре зробити це традицією, і виходити поки проблем в Києві не залишиться” (Респондент 5)*

“В ідеальній картинці, кожного року чи два рази на рік виходити на марш; марш обов'язково потрібен, тому що це такий інструмент, який в нас в країні дуже добре працює.” (Респондент 5)

Стосовно мотивації людей вийти на марш, респонденти згадували ініціативу *“Зберегти Квіти України”*, яка підняла та привернула уваги багатьох людей до міського активізму.

“Така сама фінальна точка стала що почали зносити Квіти України... стало вже супер актуальне питання що влада не чує киян.” (Респондент 2)

“Квіти стали якимось каталізатором для збору багатьох людей; Будівля, вона привернула дуже багато уваги і медіа і містян і так далі. І власне, у нас була якась аудиторія, яку ми потім намагалися привести на марш, і я думаю нам це вдалося.” (Респондент 5)

“Тобто цей рівень мотивації, який є в людей в принципі окей, плюс я би сказав, що тут були ще якісь точкові фактори, наприклад Квіти України” (Респондент 7)

Отже, можна стверджувати що виникнення *«Маршу за Київ»* спричинили численні проблеми у плануванні та керуванні містом, неефективна робота міської адміністрації та незадоволення громадян

їхньою роллю у житті Києва. Як стверджують респонденти, марш одразу дав поштовх до налагодження комунікації організацій з владою, співпраці організацій, початку вирішення проблемних питань а також поширенню ідей організацій серед населення міста.

2.2.2 Досвід представників ініціатив-співорганізаторів «Маршу за Київ»

Досвід активістів формували значну частину їх розповідей про марш. Такі критерії як об'єднання та відчуття підтримки, грали важливу роль в діяльності активістів і їх виділяли як одними з найбільш вагомих результатів маршу. Респонденти розказували, що продовжують збиратися, обговорювати спільні питання та ділитися досвідами.

“Зараз ми дуже тісно спілкуємось, підтримуємо один одного; ми досі тримаємося купи; ці 50 ініціатив, вони тримаються купи саме через дружнє плече один одного” (Респондент 3)

“Тобто інформаційно, емоційно і підтримуюче марш дуже сильно скоординував між собою низові ініціативи; коли чимось займаєшся здається що ти один проти якоїсь великої структури, ти один проти бізнесу з грошима, ти один проти державних органів, де там не знайдеш кінчиків; є відчуття, що ти не один, ти бачиш цих прекрасних людей, які тебе оточують і хочеться далі продовжувати робити те, що ти робиш.” (Респондент 5)

В мотиваціях респондентів прослідковуються наявні проблеми урбаністики Києва, а також цілі розвитку діяльності їх ініціатив та особисто переконання активістів. Для активістів досягнення вимог не завжди є найкориснішим результатом діяльності, досвіди вважаються цінними здобуттями.

“Щоб привернути увагу до необхідності створення безпечних умов для руху, зміни іноді варто робити своїми руками” (Респондент 1)

“Навіть якби в результаті цього всього марш не відбувся, то ця взаємодія з колегами це щось, що для нас важливо, має сенс; мотивація висловити наше бачення цих проблем; нам важливо, щоб ті цінності, які ми відстоюємо, теж були представлені; штука в тому що десятки маленьких антизабудовних ініціатив, чи локальних ініціатив, щоб створити якийсь парк чи сквер, і вони ніби кожен бореться за якусь свою маленьку історію локальну, але якщо їх всіх об'єднати разом то якби проблеми на системному рівні насправді спільні” (Респондент 7)

Респонденти згадували труднощі в їхній діяльності і здебільшого вони стосувалися системних чинників та боротьби проти великих бізнесів.

“На бездіяльність поліції, на бездіяльність органів, КМДА зокрема, є такий орган ДІАМ мав проводити експертизу в будівлі, можливо вона б не була демонтована; як інтерпретують наші слова і слова забудовника, як приписували активістам дуже багато якихось недоброчесних речей і справ.” (Респондент 5)

За допомогою збору та аналізу даних я змогла зрозуміти основні мотиви ініціатив при створенні та організації Маршу, визначити очікувані цілі та наслідки акції і порівняти їх з отриманими результатами. Також завдяки проведеним інтерв'ю я змогла зібрати інформацію про чинники, які впливають на існуючі ініціативи, а також проаналізувати, з якими проблемами вони зіштовхувались до і після проведення Маршу. Крім того, завдяки інтерв'ю з активістами вийшло проаналізувати думки та погляди про проведений Марш і можливість/необхідність повторного проведення акції окремо кожної з ініціатив, прослідкувати як відповіді респондентів перегукуються з концептами, розглянутими в теоретичній частині, а також зрозуміти систему комунікацій та нетворкінгу всіх організаторів акції.

2.3 Результати напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з активістами громадських ініціатив-співорганізаторів «Маршу за Київ»

2.3.1 Зміни в артикуляції цілей і вимог активістами урбаністичного руху до і після повномасштабного вторгнення

Стосовно змін в діяльності, які організації в першу чергу відчували з початком повномасштабного вторгнення, організації Велодень, Діло Молоді, Доступно, ЕкоДія та Квіти України виділяли перехід діяльності суто в волонтерство задля нагальних потреб, спричинених початком повномасштабної війни. Це були і збори на потреби військових, і гуманітарна допомога та інші.

«На початку війни наша спільнота велосипедистів, котра в нас тут поєднана все таки районними зв'язками, дуже допомагала в гуманітарній діяльності, власне ми розвозили їжу за допомогою велосипедів і ведосипедистів, вони були нашими волонтерами, ось»

«Ми збирали кошти на наших волонтерів, які зараз в лавах ЗСУ, і був цікавий досвід співпраці з ДСНС, котрі захотіли провести також благодійний велопробіг, ми їм допомагали в організації і в нас вийшло зібрати десь під 1500 тисячі людей, 200 тис. грн., котрі ми передали фонду Притулі, на закупівлю дорогого дрону» (Респондент №1)

«24 лютого коли почалась повномасштабне вторгнення ми зібралися в нашому хабі ... і заснували, ну зрозуміли що наш досвід буде найбільше ефективний в напрямку волонтерства, і ми створили Волонтерський центр, назвали його Соломянські котики» (Респондент №2)

«... займалися швидким реагуванням, тому що там два інтернати для дітей з інвалідністю, які опинилися скажемо так в дуже критичному стані. ^[SEP]Ми почали допомагати також людям з інвалідністю гігієнічними наборами, це було навесні і початок зими 2022 року.» (Респондент №3)

Незважаючи на волонтерство, більшість респондентів говорили про те, що діяльність організацій не припинилася, хіба що в деяких випадках набула іншого характеру, змінила напрям або реагує на нові виклики.

«Тому ми можемо констатувати що повністю наша діяльність не припинилася, але вона набула іншого характеру, і так само велику частину займає допомога військовим» (Респондент №1)

«В нас в принципі нічого не змінилося крім того що додалося декілька проектів де ми підтримуємо дітей з інвалідністю, але наші цілі, місії абсолютно не змінилися» (Респондент №3)

«Додався ще й зовсім новий для нас напрямок – відновлення ґрунтів, постраждалих від війни. Адже через обстріли, рух важкої техніки та саму присутність росіян наші ґрунти стають небезпечними для вирощування їжі.» (Респондент №4)

Проте, все ж одна організація – Діло Молоді, заявила про призупинення діяльності організації, і натомість створення та перехід команди повністю в волонтерський фонд Солом'янські котики. На даний момент команда організації Діло Молоді змінила напрям і поки не наважується говорити про повне відновлення попередньої діяльності.

«Зараз да, ми зупинили діяльність організації і більшість команди зараз в благодійному фонді Соломянські котики.»

«Ну тобто працюють всі активісти в інших напрямках які зараз більш об'єктивно потрібні.»

«Ну я не впевнений що ми заплануємо відновити діяльність скоріш за все. Ну продовжимо працювати в... ну тобто точно я, найбільша частина команди Діло Молоді, але точно я буду працювати з командою Соломянські котики»

«В Діла Молоді вже немає цієї потреби, бо більшість вже тут в Соломянських котиках і це більше драйвить команду після всього що ми прийшли разом.» (Респондент №2)

Організації, котрі зберегли напрями діяльності та продовжують роботу над завданнями, яку вели до повномасштабного вторгнення, зіштовхнулися зі ставленням суспільства про неактуальність їхньої роботи. За словами активістів, в пріоритеті зараз війна, проте це не скасовує важливості урбаністичної діяльності. Через таке ставлення важко доносити важливість діяльності організацій.

«На жаль, начебто наша основна задачі про безпеку, інфраструктуру і все інше стала не на часі, ось.»

«Власне те що цілі не на часі, це зараз начебто реакція суспільства і реакція влади, що вони не на часі.» (Респондент №1)

«Для багатьох раптом втратило сенс усе, крім волонтерства і виживання, а одна із наших головних цінностей – турбота про довкілля – випала із картинки світу.»

«Наприкінці лютого ми мали запуснути онлайн-курс про сталі сільськогосподарські практики, який готували з Prometheus майже весь попередній рік. Однак, тоді він здавався вже неактуальним – хто думатиме про екологічне ведення господарства, коли землі втрачаються і забруднюються, а люди працюють на них часто із ризиком для життя?»(Респондент №4)

«Так само зараз доволі складно взагалі доносити цінність, чому якісь фонди, гранти, хтось нас має підтримувати, бо у нас не проект про внутрішньопереміщених осіб, ми не впливаємо прямо на якісь результати і дії, які призведуть до перемоги. Разом з тим ми вважаємо, що громадянське суспільство, його побудова, вона все одно має продовжуватися незалежно від обставин.» (Респондент №5)

Одним з факторів, які ускладнюють діяльність організацій, респонденти називають вплив воєнного стану в державі, який позбавляє можливості активних дій, які могли б привернути увагу громадськості та принести більш помітні результати роботи. Крім того, воєний стан впливає і на

процес комунікації, змінюючи механізми, які вимагають нових підходів до активізму.

« І це проблема тому що за час війни, коли всі начебто займалися трошки іншими питаннями і не фокусувалися на них, то прийшли зміни, на котрі ми на жаль не мали можливості впливати. Стосовно того що ми займалися з приводу транспорту, неможливість виходити, проводити акції, виходити чи активно комунікувати з приводу невдалих рішень просто забрала велику кількість механізмів покращувати життя в місті.»
(Респондент №1)

«Ну от основні виклики, ще раз повторю що зараз складно з якимись документами працювати, ну по Квітам у нас документація зібрана, але просто от якісь перевірка реєстрів, це складно. Не можна проводити акції, мітинги, тобто якісь великі зібрання, якщо щось буде відбуватись то це буде якийсь очевидно не дуже законний мітинг, або це буде чаєпітіє, просто люди вийшли пити каву. Але от просто голосно сказати ми проводимо акцію протесту наразі зараз неможливо.» (Респондент №5)

Загалом, говорячи про активізм сьогодні, повномасштабне вторгнення суттєво вплинуло на всі організації, спричинивши часткову або повну зміну діяльності, викликану вирішенням більш невідкладних питань, спричинених наслідками військових дій, у вигляді волонтерства, таких як допомога військовим або цивільному населенню. Важливою є проблема адаптації громадських організацій до нових умов роботи задля продовження своєї першопочаткової діяльності та досягнення цілей, а також несприйняття громадянами важливості міського активізму.

2.3.2 Актуальні виклики активістів після початку повномасштабного вторгнення

Незважаючи на труднощі, організації намагаються знайти вирішення та завдання у відповідь на нові виклики та підлаштуватися під сучасні реалії.

«Власне ми зараз думаємо зі транспортною спільнотою що б таке зробити, для того щоб ефективно донести що транспорт не потрібно зупиняти, щоб це рішення скасували як безглузде, ось бо воно дуже заважає життю киян. Зараз ми розуміємо що швидше за все треба буде працювати з законодавцями, щоб все таки правильно прописати та внести позицію представників легкого персонального транспорту, щоб цей транспорт розвивався, а не його обмежували.» (Респондент №1)

«Ну нема нових викликів просто все більше актуалізуються всі ті, над якими ми працювали раніше тому що очевидно людей з інвалідністю стає більше і тому потреба ще більше. Це все було, просто війна в нас з 14-го року. Так, але було набагато менше травмованих так, масштаби були набагато менші, а так все теж залишається актуальним, просто справді потреба все більше і більше і гостріша» (Респондент №3)

«Якщо на початку повномасштабного вторгнення нам здавалося, що наша робота вже не потрібна, то зараз навпаки – вона стала масштабнішою та ціннішою. У докілья тепер ще більше проблем та викликів, тож у нас ще більше справ, якими займається усе більша команда. І це найголовніша наша гордість за цей рік – нам вдалося не лише втриматися самим та підтримувати й інших, а знайти сили розвиватися далі.» (Респондент №4)

Стосовно співпраці з ініціативами-співорганізаторами “Маршу за Київ”, активісти виділяли попередні знайомства як корисні і наголошували на важливості підтримання контактів, задля взаємодопомоги та відчуття єдності.

«Ми маємо тісні і дружні стосунки, і навіть зараз звертаємося по допомогу один одного. Комунікаційна платформа нікуди не пропала, і вона працює, єдине що за розвиток інституалізація цього всього трошки призупинився, але власне все одно зараз проводяться активності і живі зустрічі. Тому я можу сказати що так, мережування та цінність власне

того що ми знайомі, вона усвідомлена і вона продовжується.» (Респондент №1)

«Це ефективні співпраця, сильні партнерства які роблять потужним волонтерський рух загалом зараз. Тому ми з більшістю людей з якими приймали участь в Марші за Київ на зв'язку, ми допомагали в перші 50 днів ну дуже багато людям. Це дійсно допомогало» (Респондент №2)

«Ми підтримуємо ініціативи та відкриті до дискусії в темах, де ми є експерт_ками. Серед учасни_ць Маршу є організації, з якими ми так чи інакше перетинаємось через спільні інтереси, позиції та роботу в різних соціальних сферах – урбаністика, житло, соціальний захист тощо.» (Респондент №6)

Незважаючи на нові труднощі, респонденти говорять про намагання адаптуватись та підлаштуватись до нових умов роботи, згадуючи погіршення комунікації з представниками влади, що робить виконання багатьох процесів довшим та важчим. Крім того, згадуються проблеми, які тільки набувають актуальності, як наприклад, доступність міста, його інклюзивність, і трансформування відповідно нових умов життя.

2.3.3 Прогнози активістів урбаністичного руху щодо майбутніх цілей

Розповідаючи про майбутні цілі та плани, активісти називають різні завдання та проблеми, які до початку повномасштабного вторгнення не вважались такими гострими, тими, що невдовзі потребуватимуть обговорень та вирішень, як, наприклад, інклюзивність, бар'єрність в місті, відбудова та інші.

«Виклики, з котрими ми зіштовхнемося, в нас проблема з інклюзією та бар'єрністю в місті і вона дуже велика.»

«Але над цим потрібно працювати вже зараз, так само як над планами комплексного відновлення міст, районів чи планами комплексного розвитку.»^[1] війна дала нам велику кількість ресурсів та поштовхів та

якихось речей, з котрими ми раніше не справлялися але зараз ми маємо справлятися. У нас буде велика кількість міжнародної допомоги і тут виклик правильно її прийняти і правильно пройти ці стадії розвитку, які в нас будуть досить стрімкі.» (Респондент №1)

«Так ми вже дивимось в ту сторону на відбудові, на роботі з ветеранами, на безбар'єрності тому що багато людей пройшли цю війну, і безбар'єрність ще актуальніша буде ніж до військового часу»

(Респондент №2)

«Ефективне та партисипативне відновлення. Про відбудову і відновлення зараз багато говорять, з'являються різні проєкти, донори, стейкхолдери. Водночас, щоб цей процес відбувався якісно та справедливо необхідно проводити дослідження та залучати представни_ць різних соціальних груп, в тому числі вимушено переміщених осіб.

Житлова політика та тимчасове житло. Так само є багато ініціатив, зокрема державні, щось вже збудоване, щось будується. Водночас бракує відповідей на питання, що буде з цим житлом в майбутньому, як забезпечити в майбутньому людей, що втратили житло, не тимчасовим, а повноцінним житлом? Чи з'являться механізми забезпечення соціальним житлом інших категорій населення? Частково ми намагались знайти відповіді на ці та інші питання у нашому нещодавньому огляді житлової політики під час війни.

Повномасштабна війна погіршила доступ до освіти, поглибила наявні освітні нерівності, негативно вплинула на якість освітнього процесу. Мільйони дітей і тисячі українських вчитель_ок були вимушені змінити місце проживання всередині країни або виїхати за кордон. Це величезний виклик для системи освіти та для нас як суспільства в цілому. Дослідження впливу повномасштабної війни на середню освіту можна також знайти на сайті.» (Респондент №6)

Було досліджено вплив повномасштабного вторгнення на діяльність урбаністичного руху у Києві після початку повномасштабного вторгнення, зокрема організацій Велодень, Діло Молоді, Доступно, ЕкоДія, Зберегти Квіти України та Cedos. Після початку повномасштабного вторгнення ці організації частково змінили свою діяльність, зосередившись на волонтерстві та наданні допомоги військовим, гуманітарній допомозі та іншим нагальним потребам.

Організація Діло Молоді вирішила призупинити свою діяльність і перехід команди відбувся у волонтерський фонд Солом'янські котики. Більшість інших організацій продовжують свою роботу, але змінили напрям або адаптувались до нових викликів.

Досліджено також ставлення суспільства до діяльності цих організацій, де було помічено неактуальність урбаністичної роботи у порівнянні з пріоритетом воєнних справ. Воєнний стан ускладнює діяльність організацій, обмежуючи активні дії та комунікацію.

Загалом, повномасштабне вторгнення суттєво вплинуло на діяльність різних організацій в Україні, змусивши їх змінити напрям діяльності або сконцентруватись на більш нагальних та актуальних питаннях воєнного стану, закриваючи військові потреби та допомагаючи населенню через волонтерство.

ВИСНОВКИ

Розвиток будь-якого суспільства неможливий без кризових ситуацій, які приводять до змін та руху, і невід'ємним є вплив суспільних інститутів у вирішенні криз, а головними їх задачами визначаються захист громадян та ефективна діяльність для вирішення та подальшого передбачення проблем. На жаль, закритість від населення та неефективність державних інститутів призвела до низької довіри населення у владу та їх спроможність вирішення криз сучасності. Спираючись на теорію головних дослідників міста Анрі Лефевра та Девіда Гарві, в цій роботі я змогла описати процес та особливість утворення суспільно-політичних рухів та громадських організацій, розібравши та концептуалізувавши визначення «права на місто», яке дослідники визначали як суто колективне право містян впливати на розвиток та наділяти сенсом простір міста.

Крім того, в роботах дослідники говорять про право на місто як об'єднання свобод і прав людини, які утискаються в сучасній капіталістичній системі, і говорять про важливість соціальної рівності для містян. Також в роботі я концептуалізувала поняття міських рухів, проаналізувавши поняття суспільних рухів, які Штомпка називає одним із головних агентів соціокультурних змін. З досліджень Кастельса я змогла систематизувати знання про міські рухи, та концептуалізувати роль соціального в міських суспільних рухах, адже, на думку автора, тільки вони здатні змінити та трансформувати місто та його сенс.

В процесі дослідження було проведено 7 напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з представниками ініціатив співорганізаторів “Маршу за Київ”, та для збору даних був використаний метод напівструктурованих фокусованих інтерв'ю, який дозволив провести якісний аналіз, представлений в емпіричному розділі.

Вдалося виявити та описати вплив повномасштабного вторгнення на діяльність урбаністичного руху у Києві після початку повномасштабного вторгнення, зокрема організацій Велодень, Діло Молоді, Доступно, ЕкоДія, Зберегти Квіти України та Cedos, а завдяки попередньому дослідженню я мала змогу проаналізувати та охарактеризувати зміни, які відбулися у діяльності організацій, та більш глибоко зрозуміти вплив повномасштабного вторгнення на активіський рух в Києві.

Ініціативи, які я розглянула, це, не 7 ізольованих активістів з суб'єктивною думкою, вони відображають зріз дискусій і активностей в урбаністичному русі. Вони не представляють 100% всіх рухів, проте відображають загальний зріз думок до початку повномасштабного вторгнення, що також відображає та підкреслює зміни громадського руху, як наприклад, відхід від конкретних цілей та завдань організацій в сторону волонтерства, гуманітарній допомозі та загальному вирішенню нагальних проблем, спричинених вторгненням росії. Незважаючи на це, можна помітити що більшість організацій продовжили роботу, адаптувавшись до нових умов та змінивши підходи до активізму задля вирішення нових викликів.

Досліджено також ставлення суспільства до діяльності цих організацій, що робить можливим розуміння поточної ситуації активістського руху у Києві, проблеми з якими стикаються ініціативи і погляди на майбутній розвиток активізму, де було помічено неактуальність урбаністичної роботи у порівнянні з пріоритетом воєнних справ.

Враховуючи загальну картину, можна зробити висновок, що воєнний стан став перешкодою для роботи організацій, оскільки активність та комунікація були обмеженими. Повномасштабне вторгнення виявило суттєвий вплив на функціонування різноманітних організацій в Україні, примусивши їх переглянути свої пріоритети або зосередитись на нагальних та актуальних питаннях, пов'язаних з воєнним станом. Це призвело до

припинення воєнних потреб та активного надання допомоги населенню шляхом залучення волонтерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Збірка матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Урбаністичні студії: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Дніпро, 25 вересня 2020 р.) / відп. за випуск, професор В.В. Кривошеїн. Д.: Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2020.
2. “Марш за Київ” (2021). Зелена Книга https://drive.google.com/file/d/1nF56xj05DASoWi44I_iNMIMY2hKsm4_E/view
3. Гарві, Д. (2020). Бунтівні міста: від права на місто до міської революції. Київ: Медуза.
4. Гарві Д. Право на місто [Електронний ресурс] / Д. Гарві // Спільне: журнал соціальної критики. – 2010. – № 2. – С. 8. – Режим доступу: <http://commons.com.ua/pravo-na-misto/>
5. Камінська, Л. Ф. (2010). Теоретичні підходи до дослідження суспільних рухів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія, (1-2), 91-93.
6. Крутько, Д. (2021, October 2). *Як пройшов Марш за Київ? (фоторепортаж)*. Хмарочос. <https://hmarochos.kiev.ua/2021/10/02/yak-projshov-marsh-za-kyuiv-fotoreportazh/>
7. Кучуран А.М. (2016). Міські соціальні рухи та їх вплив на міську політику: теоретичні аспекти.
8. Павлова Т. В. Социальные движения как фактор трансформации институциональной среды: проблемы теории. – Полис. Политические исследования. 2008. № 5. С. 113
9. Серета В. Переосмислюючи український ідентифікаційний простір: громадський активізм в Україні після

Євромайдану / Вікторія Серета // Феномен Майдану в українському суспільстві: соціологічні інтерпретації / за наук. ред. Є.І. Головахи та О.Г. Стегнія. – К. : Інститут соціології НАН. України, 2014. - С. 58-78.

10. Тіт, О. (2019). Суспільні рухи як форма громадянського активізму в сучасній Україні. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії, 204-211.

11. Федорова, Л. (2021). Роль активіст_ок у збереженні історичних пам'яток українських міст.

12. Castells, M. (1983). The transformation of city, culture and politics by the citizen movement. In *The city and the Grassroots* (pp. 258-264). Edward Arnold Ltd.

13. Commons. (n.d.). «Бунтівні міста» Девіда Гарві: передмова до українського видання. Спільне. <https://commons.com.ua/uk/buntivni-mista-devida-garvi-peredmova-do-ukrayinskogo-vidannya/>

14. Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed method approaches* (4th ed.). SAGE Publications.

15. Jacobsson, K. (Ed.). (2015). *Urban grassroots movements in Central and Eastern Europe*. Ashgate Publishing, Ltd..

16. Lefebvre, H. (1968). *Le Droit à la Ville*. Paris: Anthropos.

17. Lefebvre, H. (1991). *The production of space*. Oxford: Blackwell.

18. Prujit, H. (2007) Urban movements. *Blackwell Encyclopedia of Sociology*. Published in: Ritzer, George (ed), Malden: Blackwell, 5515-5519.

19. Yin, R. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th ed.). SAGE Publications.

ДОДАТОК А. Гайд напівструктурованих фокусованих інтерв'ю активістами урбаністичного руху в Києві

Знайомство

1. Розкажіть про діяльність вашої ініціативи - основні пріоритетні напрямки, методи роботи, типовий портрет активіста тощо...
2. Що на Вашу думку, спонукало людей брати участь в марші? І що спонукало вас долучатися до організації?
3. Якими були ключові вимоги Вашої ініціативи на марші?
4. Як вони перегукувались із вимогами інших ініціатив?
5. Чиї вимоги були вам найближчі?
6. З якими ініціативами Ви найтісніше співпрацюєте?
7. А які навпаки найменш близькі, незрозумілі, чи такі, з якими ви незгодні?
8. Кого ви бачите основним адресатом ваших вимог?
9. Наскільки, на вашу думку, влада і забудовники дослухаються до вимог активістів? Чи можете назвати приклади, коли ваші вимоги було враховано?
10. За якими критеріями ви можете оцінити марш як (не)успішний?
11. Чи бачите ви потребу в повторному проведенні маршу цього року?
12. З якими труднощами ви стикалися в своїй діяльності?
13. Чи допоміг вам марш в плані налагодження співпраці з іншими організаціями? Що окрім маршу ви запланували в рамках спільної діяльності?
14. Чи дав марш певне відчуття підтримки для вашої організації?

ДОДАТОК Б. Гайд напівструктурованих фокусованих інтерв'ю з активістами урбаністичного руху в Києві

1. Ми з вами спілкувались рік тому, і за цей час багато змінилось для урбаністичних рухів Києва.

Давайте поговоримо про те, які вимоги вам видавалися ключовими рік тому, і що саме змінилось за цей час для вашої організації чи руху загалом?

2. Що змінилося за цей рік?

3. Які зміни в вашій діяльності ви найбільш відчули з початком повномасштабного вторгнення? Що змінилося в першу чергу?

4. Які вимоги тепер найбільш актуальні?

5. Які втратили актуальність?

6. На вашу думку, які нові виклики стануть актуальними в майбутньому, в повоєнний час? Можливо ви вже бачите нові виклики, що зараз відбувається, на що потрібно звертати увагу

7. Стосовно співпраці між організаціями, чи ще підтримуєте контакт, чи співпрацюєте? Чи тримаєте контакт з організаціями, які також долучалися до Маршу за Київ?

8. Яке майбутнє бачите для Маршу за Київ?

ДОДАТОК В. Транскрипт інтерв'ю з представником громадської організації Велодень

Дата проведення: 25 березня 2023 року

Тривалість: 28 хвилин 46 секунд.

Умовні позначення:

I – Інтерв'юер

P - Респондент

Велодень

I: Отже, ми з вами бачилися трохи більше ніж рік тому, наскільки я пригадую, ми тоді проводили інтерв'ю десь за місяць до початку повномасштабного вторгнення і тоді ми говорили на інакшу тему, на тему того, як ваша організація доєднувалася до Маршу за Київ. Навіть говорили про те, які плани були на майбутнє, але зараз це все перервалось, наскільки я розумію. Марш за Київ не проводився повторно, але мені цікаво було б почути, які зміни прийшли саме до вашої організації з початком повномасштабного вторгнення. Давайте поговоримо про те, які вимоги вам видавалися ключовими рік тому, і що саме змінилось за цей час для вашої організації чи руху загалом?

P: Ну власне ми тоді говорили про взаємодію та мережування громадських організацій, про те, що спільнота котра формується і об'єднується за допомогою різних цілей та цінностей, це досить потужна сила, котра провокує зміни, ось. Про активних людей ми говорили і власне, якщо ми кажемо по довоєнним цілям, для моєї організації було дуже важливо добитися якихось рішучих змін в політиці міській, в прийнятті рішень, щоб вилилося в побудову безпечної інфраструктури для велосипедистів та

легкого персонального транспорту. Також ми мали на меті певні зміни в законодавство для того щоб легалізувати нових представників транспорту, ось. Якщо ми кажемо про Марш за Київ, як спільноту людей, то на початку повномасштабного вторгнення, готові соціальні групи, котрі мали вже досвід взаємодії виявилися дуже ефективними, тому що дуже багато організацій в перші дні та місяці війни створили свої власні штаби та включалися з допомогою власне тим, хто це потребує в місті Києві, це було зазвичай якісь волонтерські гуманітарні штаби, котрі шукали медицину, забезпечували людей їжею, допомагали тваринам, і оскільки спільнота дуже часто формувалася по територіальному принципу, а транспорту не було, то власне можливість замережуватися і спілкуватися з нашими колегами з інших районів, обмінюватися якимись ресурсами, стала дуже чудовою базою для співпраці, і власне те що в нас були ці зв'язки налагоджені і ми один одного знали, дозволяло досить ефективно виконувати ці задачі, і не знайомитись по ходу, а власне підключати все більше ресурсів на горизонтальних зв'язках. Також був нюанс власне з тим, що місто котре мало надавати гуманітарну допомогу, і брати на себе функції не справлялося, тому власне ось ця мережа активістів Маршу за Київ, котра створила гуманітарні штаби, на початку березня підписала великий відкритий лист, з намаганням щось змінити, власне і в міській політиці, для того щоб долучитися допомагати бо місто не дуже хотіло взаємодіяти з активістами, волонтерами та посилювати себе. Тобто вони казали що все добре, гуманітарні служби працюють, гуманітарна допомога надається, але по факту можна констатувати що без діяльності волонтерських штабів можливо не було б так легко закрити ці соціальні потреба та проблеми, котрі були на початку, коли літні люди не могли виходити в аптеку діставати ліки, коли був великий дефіцит, і власне коли була проблема взагалі з їжею, чи вона буде чи не буде. Ось, тому можу констатувати що власне на базі Маршу за Київ і на тому, що в нас в місті є

гарне ком'юніті, котре знайоме одне з одним, в нас вийшло досить ефективно взаємодіяти та допомагати одне одному. І це дуже цінно. Зараз ця робота продовжується і деякі учасники, це Печерські Котики, написали невеличкий проєкт для дослідження цієї мережі, проводяться зустрічі для залучення активістів, і проводяться такі тренінги, їх заплановано 4, про те як можна ділитися досвідом з приводу адвокації, з приводу захисту своїх прав, з приводу організації локальних спільнот, ось, там ще якась 4 тема, я не дуже її пам'ятаю, але власне це чи як комунікації правильно побудувати, тобто цей досвід поширюється. І друге запитання, котре в нас було, це як ми змінилися після війни і як змінилися наші цілі. На жаль, начебто наша основна задачі про безпеку, інфраструктуру і все інше стала не на часі, ось. Тому на початку війни наша спільнота велосипедистів, котра в нас тут поєднана все таки районними зв'язками, дуже допомагала в гуманітарній діяльності, власне ми розвозили їжу за допомогою велосипедів і велосипедистів, вони були нашими волонтерами, ось. І нам виходило досить непогано працювати, особливо в умовах коли не було транспорту, не було бензину, і було багато чого незрозумілого. Згодом я ось буквально позавчора дізналася, поки ми не займалися активно нашою діяльністю, був прийнятий законопроект котрий не враховує всі інтереси легкого персонального і електричного транспорту, але ця категорія вже з'явилася, але власне з'явилася заборона використовувати потужні транспортні засоби, котрі потужніші ніж 1000 кіловат, і їх намагаються прирівняти до мопедів, а це значить, що людям які користуються більш потужними транспортними засобами доведеться отримувати права, хоча потужність не означає швидкість. І це проблема тому що за час війни, коли всі начебто займалися трошки іншими питаннями і не фокусувалися на них, то прийшли зміни, на котрі ми на жаль не мали можливості впливати. Стосовно того, що ми займалися з приводу транспорту, неможливість виходити, проводити акції, виходити чи активно комунікувати з приводу

невдалих рішень просто забрала велику кількість механізмів покращувати життя в місті, тобто якщо ми кажемо що під час повітряних тривог транспорт закривається і люди не можуть дістатися до роботи, коли це плюс мінус безпечно, в нас є величезна проблема, і якщо ми говоримо про розвиток сталого транспорту, то війна так само як і ковід, показала що ти можеш в місті бути людиною, в котрій є право пересуватися та бути в безпеці лише якщо в тебе є машина, ось. І якщо в тебе є велосипед ти звичайно можеш пересуватися в будь якій дирекції, тому що ти не залежиш від бензину, але так само тебе можуть вбити інші машини, ось. І на жаль ДТП проходили, і цього року було на жаль 2 летальних випадки з велосипедистами на нових велодоріжках, котрі побудували за наші кошти і вони мали б бути безпечними, але вони безпечними не є, але власне через війну ми не можемо про це казати, тому що це не на часі, і через війну ми не можемо просто виходити на якісь акції прямої дії і щось робити, тому що це заборонено законодавством, але в нас вийшло провести 3 ієлопаради, 2 з них були такі не масові, і виглядали у вигляді флешмобу, такі покатеньки, вони не зібрали великої кількості людей, десь людей було 100-200-300, ось. А ми збирали кошти на наших волонтерів, які зараз в лавах ЗСУ, і був цікавий досвід співпраці з ДСНС, котрі захотіли провести також благодійний велопробіг, ми їм допомагали в організації і в нас вийшло зібрати десь під 1500 тисячі людей, 200 тис. грн., котрі ми передали фонду Притулі, на закупівлю дорогого дрону, і власне це теж була цікава акція, коли не можна проводити масові заходи, але в певних моментах можна, тому що їх забезпечують рятувальники, в котрих для цього є ресурси. Тому ми можемо констатувати що повністю наша діяльність не припинилася, але вона набула іншого характеру, і так само велику частину займає допомога військовим, власне зараз дуже багато учасників нашої організації та руху воює, і ми маємо їм допомагати та забезпечувати, тому як не дивно

велосипедна організація допомагала діставати і закупувати машини, котрі йдуть на фронт.

I: Так, дякую, зрозуміло. А я ще хотіла би повернутися, мені було цікаво. Чи Ви би сказали, що з владою стало співпрацювати важче ніж було тоді?

P: Оскільки я сама працювала в КМДА, мені трошки легше, в мене є зв'язок з владою на рівні того що це мої колеги, і в мене є досвіди, тому я можу констатувати, що досить велику кількість питань, якщо треба вирішити, мені легше вирішити. Але це не через те, що я як рядова активістка, а через те, що ми вже маємо довгі професійні зв'язки і тісні налагоджені контакти. Просто цього разу ми доторкнулися до сфери, котра до нас напряму не дотична, тобто це соціальний захист, і ми не вирішили проблеми лікування, соц захисту, доступу до ліків, доступу до їжі, ось, це була для нас нова сфера. І я була дуже здивована, коли я розуміла що ті люди, котрі мають потребувати соціального захисту, вони його не отримують. Тобто коли ти приходиш в квартиру до довголітньої людини і розумієш, що вона немита і в неї немає їжі, і немає взагалі нікого, хто б про неї дбав, і навіть немає можливості подзвонити і записатися в ці соціальні служби, тому що немає прозорих механізмів. А після заявок на отримку харчових прродуктів, люди отримували їх після 4 місяців, то це звичайно дивувало. Ще наприклад, по нашому напрямку робота не припинялася, тому що вулиці проектуються, але через те що немає публічності та власності, немає контролю, просто на війну списують багато процесів, коли просто свою діяльність не показують і вона не контролюється.

I: Угу, так, розумію. Так, я бачила інформацію, про вами згадані акції. Але ще питання чи в вас є зараз якісь вимоги, які зараз найбільш актуальні? Я зрозуміла з відповіді, що зберігаються попередні вимоги, які не виконані, але чи можете назвати цілі, які зараз є нагальними/першочерговими?

Р: Власне ми зараз думаємо зі транспортною спільнотою що б таке зробити, для того щоб ефективно донести що транспорт не потрібно зупиняти, щоб це рішення скасували як безглузде, ось бо воно дуже заважає життю киян. Зараз ми розуміємо що швидше за все треба буде працювати з законодавцями, щоб все таки правильно прописати та внести позицію представників легкого персонального транспорту, щоб цей транспорт розвивався, а не його обмежували. І ми навіть подали заявку на проведення Велодня після перемоги, але я не певна що він відбудеться восени і цього року.

І: Так, дякую. Тоді ще таке запитання, щоб провести паралель, чи можете ви назвати ваші цілі, які втратили актуальність натепер? Ви казали, що багато чого зараз не на часі, але чи є такі цілі, які ви відчуваєте, що відклались на довгий час?

Р: Власне цілі не на часі, це зараз начебто реакція суспільства і реакція влади, що вони не на часі, але цього року ми бачимо що гроші в бюджет місцевий виділяються, і речі реалізуються, тому воно власне після того як починається будівництво знову стають на часі. Знову місто витрачає кошти на величезну дорогу розв'язку, публічно про це не прокомунікувавши, і не показавши якісь дослідження, що дійсно воно потрібно, і що це дійсно саме те що допоможе трафіку міста Києва. Ну знову рішення приймаються необгрунтовану і мають певну корупційну складову, тому що якраз на будівництвах великих розв'язок можна сформувати велику кількість коштів. Хоча наприклад за ці кошти можна було б зробити 5 чи 6 велосипедних маршрутів, і поліпшити мобільність взагалі для всіх категорій користувачів, в тому числі для автомобілістів, тому що в нас дуже велика кількість речей навіть для автомобілістів не продумана.

I: А от з цих ваших слів, чи вважаєте ви що зараз якимось легше не публікувати/приховувати через те що в нас є більше новин першочергових військових, тому новини на міському рівні легше приховувати?

P: Однозначно, їх дуже легко приховувати, однозначно війна зараз дуже зручно для великої кількості людей, тому що публічно не потрібно звітувати, тому що велика кількість активістів зараз на війні, котрі боролися за тему екології, котрі боролися проти забудов, котрі зберігали історичні спадщину, і зараз це оберігати стає набагато складніше об'єктивно.

I: Так, розумію, тоді перейдемо до наступного питання. На вашу думку, які нові виклики стануть актуальними в майбутньому в повоєнний час? Можливо ви вже бачите та зможете сформулювати.

P: Нам всім потрібно гуртуватися, і війна зробила те, до чого нам потрібно було б йти років 10-15, наприклад всі сусіди перезнайомилися один з одним, і там де не було чатиків, вони їх створили. Дуже було б добре, щоб ця інтенція та ця енергія направлялася вже на те щоб люди домовлялися і покращували якісь умови життя в спільному дворі, чи вирішували якісь проблеми, котрі стосуються локальної території де вони проживають. Тому що раніше в нас була тема об'єднання навколо якоїсь проблеми чи навколо якогось хоббі. А спільноти не формуються зараз навіть досі для вирішення якихось проблем чи розвитку, вони формуються як якісь емердженси, коли щось там трапляється, треба реагувати і люди виходять. І власне це не дає якісного міського середовища, це не дає великої кількості контролю, і зараз скажемо так ті мешканці, котрі живуть в місті досі не мають великої кількості інструментів та повноважень для самоврядування та влади в місті. Це перший виклик. Зараз йде процес об'єднання в ОСББ і він успішний, хоча має багато перепон, оскільки наступний виклик, про котрий я хотіла казати, це можливість домовлятися та мати якусь модеровану бесіду,

цивілізовану, і чути один одного. Це власне дуже важливий навик, котрий нам потрібно сформувати як суспільство, тому що після війни буде велика кількість розділених соціальних груп, велика кількість нерозуміння. Хто виїхав, хто емігрував, хто воював, хто лишився в безпечних містах. Військові можуть знецінювати досвід цивільних, котрі тільки боялися взривів та ракет, цивільні, котрі лишалися в Києві можуть знецінювати досвід когось хто виїхав, і став емігрантами рятуючи дітей і себе, і однозначно ті хто лишилися можуть не розуміти важкість долі людини, котра стала переміщеною чи в іншу ділянку України, чи в іншу країну, там де їм зараз доводиться добувати нові знання, роботу, їжу і не мати тих прав, котрі в нас є як в громадян. І це все різні досвіди і потрібно буде шукати діалогу, тому що вже зараз дуже велика кількість нерозуміння та осуду. Виклики, з котрими ми зіштовхнемося, в нас проблема з інклюзією та бар'єрністю в місті і вона дуже велика. Сюди ж можемо долучати безпеку руху, безпеку загалом, хоч безпека покращилася завдяки комендантській годині в місті, знизився рівень злочинності, але власне після перемоги проблема інклюзивності вона стане набагато більшою, оскільки люди котрі молоді та активні, і котрі отримали інвалідність завдяки війні, вони теж потребуватимуть можливості пересуватися містом, я думаю що ця проблема буде зрушатися і мати більше уваги. Але над цим потрібно працювати вже зараз, так само як над планами комплексного відновлення міст, районів чи планами комплексного розвитку.

I: Так, дякую. А стосовно співпраці між організаціями, чи підтримуєте ви ще контакт з організаціями, можливо навіть з тими які долучалися до Маршу за Київ?

P: Так, власне через те, що ми робили гуманітарні штаби і велика кількість людей проявили себе трошки в іншій іпостасі але ми маємо тісні і дружні стосунки, і навіть зараз звертаємося по допомогу один одного.

Комунікаційна платформа нікуди не пропала, і вона працює, єдине що за розвиток інституалізація цього всього трошки призупинився, але власне все одно зараз проводяться активності і живі зустрічі. Тому я можу сказати що так, мережування та цінність власне того що ми знайомі, вона усвідомлена і вона продовжується.

I: Угу, а чи зменшилася саме співпраці ваших організацій?

P: Я б сказала, що вона набула трошки іншого значення, вона гостро реагує на виклики війни, але можливо не так реагує на якісь прямі види діяльності організацій. Тому що велика кількість питань наче не на часі, і велику кількість інструментів ми через військовий стан втратили.

I: Угу, хочу підсумувати, чи правильно вас зрозуміла, що діяльність організацій не припинилася ні в якому разі, просто перекваліфікувалася і ви зосереджуєтеся на інших речах, правильно?

P: Так, оскільки в Києві стало тихше та спокійніше, наприклад наша організація зараз хоче зайнятися плануванням інфраструктури при взаємодії з бізнесом, так, побудувати точку зборки, велохаб такий, щоб люди могли спілкуватися, і це не потребує майже ніяких ресурсів, крім комунікаційно організаційних. Але звичайно що великі паради ми не можемо проводити, і якщо ми говоримо про колег з транспортної чи велосипедної теми, вони зараз наприклад возять велосипеди в регіонів там де є багато переселенців, чи які постраждали від війни, це як гуманітарна допомога велосипедами. Десь я трошки теж долучалась і допомагала, ну і є взаємодопомога, є взаємодія, але немає зараз якихось спільних визначень та речей тіпа що робити щоб Київ розвивався як безпечне місто, котре дружне до велосипедів.

I: Ще якщо можна, запитаю по Маршу за Київ, я пригадую коли спілкувалася з вами і вашими колегами рік тому, були розмови про те щоб створити об'єднання всіх організацій не тільки в контексті маршу раз на рік, чи є зараз проо це розмови?

P: Є розмови, була проведена зустріч і напрацьований певний протокол як в подальшому бачуть розвиток Маршу за Київ. І це було на волонтерському нетворкінгу, оскільки дійсно зараз майже всі волонтерять. І власне я бачила ще активність з приводу захисту пам'яток історичної цінності і я бачила, що є ідея яким чином краще моніторити доступність інформація та рішень КМА. Тобто діяльність вона продовжується і власне плани мережуватися є, і тренінг про який я розповідала, живі зустрічі, воно в принципі має продовження та розвиток для підключення нових організацій, для знайомства та пере дачі досвіду, тому можу сказати що так, робота продовжується.

I: Супер, в мене по питаннях все, ми вже все проговорили. Можливо ви маєте що додати?

P: Що я хотіла зараз додати, війна дала нам велику кількість ресурсів та поштовхів та якихось речей, з котрими ми раніше не справлялися але зараз ми маємо справлятися. У нас буде велика кількість міжнародної допомоги і тут виклик правильно її прийняти і правильно пройти ці стадії розвитку, які в нас будуть досить стрімкі. Оскільки в нас фінансування та якась євроінтеграція мала б статися ближче до 30их років, але зараз через війну велика кількість ресурсів, коштів та допомоги вона піде в Україну і це теж дуже великий виклик. І власне в цьому виклику дуже важливо, щоб міські адміністрації та власне ці органи, котрі ми вибирали працювали ефективно, щоб вони вміли будувати комунікацію, щоб громадянське суспільство теж мало на це вплив, тобто дуже важливо будувати ефективну довіру і

взаємодію, а в нас з цим якраз були проблеми і до війни, і зараз вони на жаль продовжуються, хоча це мегаважливо для того щоб вся Україна загалом і міста мали розвиток.

I: Угу, зрозуміло, дякую вам дуже за інтерв'ю.